

Toni Jodar El ballari català duu a terme un projecte pedagògic per aproximar al públic la dansa moderna i contemporània, en una experiència en marxa que l'ha portat fins a l'Àfrica o la Xina

Parlar en moviment

JOAQUIM NOGUERO

Fa més de deu anys que el ballari Toni Jodar explica la dansa del segle XX amb una barreja de paraules i moviment que té la seducció com a pilar fonamental. Aquest mateix mes, entre el 20 de setembre i el 20 d'octubre, el català repeteix el *tour* que el 2013 va portar-los a la Xina, a ell i a Beatriu Daniel, gestora d'artistes especialitzada en públics des d'associacions com La Caldera o l'APdC. Convidats per l'Institut Cervantes, fa un any van passar vint dies al gegant asiàtic amb un total de 1.300 espectadors. La seva acció parlada era en castellà i traducció simultània al xinès, presentada en espais tan diversos com la moderna metròpoli de Xangai, la tropical de Guangzhou o el festival Fringe de la capital tradicional de Pequín, el Zehejiang Art Museum de Hangzhou, la universitat de Tongli i fins i tot dos enormes centres comercials.

Toni Jodar explica dansa viu un bon moment. La crisi ha subratllat la necessitat de connectar amb els espectadors, de familiaritzar-los amb la dansa i oferir un context per gaudir-ne amb més criteri. Així, aquest 10 de setembre Jodar és

al CND de París, el passat juliol passava deu dies de residència al centre L'Animal a l'Esquena de Celrà per preparar una segona part centrada en la dansa d'ara a Europa, i el juny assistia al Festival Sadler's Sampled de Londres. Però és sobretot a Catalunya i a Espanya que l'acció ha pres vida en tota mena de locals. Teatral o no. *Explica dansa* apunta específicament a la creació de nous públics, que si cal es van a buscar. Així, encara que aquesta tardor passarà per

llocs com el Centre Cultural Terrassa, que fa trenta anys que programa dansa, i igual que ha anat a altres espais on se'n programa habitualment, com el Gran Teatre del Liceu, el Festival Grec, el circuit Dansa Escena de la Xarxa de Teatres d'Espanya o un molt còmplice Mercat de les Flors de Barcelona (amb programes específics com *La dansa no fa por* o *Mitja hora abans*), ahora, sense complexos, Jodar ocupa menjadors i gimnasos d'institut, aules d'escola, la capella

o l'aula magna de la Universitat de Barcelona, Biblioteques de Barcelona, les Aules d'Extensió Universitària de la Gent Gran, l'Arxiu Nacional de Catalunya de Sant Cugat o el Palau de Congressos de Sabadell.

Té preparada la performance en català, castellà i anglès, però funciona en qualsevol llengua per allò que l'interpret hi aporta de bagatge no verbal. Igual que agrada a la Xina, a França i a Londres, o que el 2009 va trobar a l'Àfrica la complicitat d'uns cossos meravellosos que treien un partit enorme de cada sessió, el projecte engresca a moure's infants i adolescents de Manresa, Granollers o Albacete.

Toni Jodar entra a l'escenari i es transforma. Multiplica la humilitat dels recursos de què disposa. Parla de dansa i omple de vitalisme la història d'aquest art durant el segle XX. Canvis tan transformadors com els peus nus d'Isadora Duncan, la dialèctica *contraction-release* de Marta Graham, els equilibris i desequilibris de José Limón, la multifocalitat de les obres de Cunningham, el fluid i adaptable *release* de les tècniques de contacte del nord-americà Steve Pax-

Amb l'entusiasme per la dansa en l'ADN

J.N.

Petit, prim, lleuger, madur, Toni Jodar sorprèn. Sembla una persona callada, un pare de família educat i una mica tímid, un espectador més. Però és sensible, divertit, juganer i expressiu a l'hora de parlar del que estima. La dansa és el seu territori. I el moviment, una primera pell que canvia cada cop que puja a l'escenari, sempre renovat, sempre tendre.

D'ell criden l'atenció els ulls admirats i el somriure amable. Des que als anys setanta travessava l'estudi Anna Maleras amb pentinat afro, des que va vincular els seus passos amb creadors com ara el Cesc Gelabert, l'Albert Vidal, el Carles Santos o la Montse Colomé, Toni Jodar ha estat un ballari molt present en la història de la dansa a Catalunya. Era el guia idoni per dramatitzar les visites de l'exposició *Arts del Moviment* que es va poder veure al centre Arts Santa Mònica l'any

2013. I per això l'actual *Explica dansa* és una mena d'autobiografia. Jodar ha viscut en primera persona l'assimilació de molts dels estils. En alguna mesura, fa dels mals virtuts pel que fa a la manca d'escola que hi havia al país als anys setanta, quan s'iniciava com a ballari, o respecte a l'endarreriment que portàvem sobre la majoria de tècniques de la dansa del segle XX i al curs intensiu per aprendre-les a Barcelona durant els anys setanta a l'escola Anna Maleras, els *stages*

Ha col·laborat amb Cesc Gelabert, Albert Vidal o Carles Santos

de Sitges o a l'Institut del Teatre. Aleshores, la curiositat i les ganes de formar-se impregnaven la cultura. I és aquest mateix entusiasme el que ara Toni Jodar vol transmetre, comunicar, compar-

Jodar a 'l'aperitiu' d'Albert Vidal (1979)

tir. L'experiència de descobrir Cunningham i Cage a Sitges, per exemple. De sorprendre's amb els primers espectacles de Carles Santos en col·laboració amb el poeta Joan Brossa. O de veure Cesc

Gelabert a l'escenari de l'Aliança del Poblenou a Barcelona.

Amb aquesta gent hi ha col·laborat després. I en alguns casos va coincidir-hi a Nova York, quan era al Movement Research i al Cunningham Studio. Jodar és un ballari amb personalitat. La fonda humanitat del seu cos madur és la presència que més emocionava en la recuperació, l'any 2010, del *Belmonte* de Cesc Gelabert.

En l'actual paper de mestre, el ballari està en camí de convertir-se en una de les veus més internacionals de la dansa catalana. La temptació és dir que més que quan ballava. Però no ha deixat mai de ballar. El de Jodar és un moviment viral. Duu la dansa a l'ADN, i així la inocula i contagia. N'hi ha testimonis. On menys informació tenien abans de conèixer-lo (a l'Àfrica o en alguns barris perifèrics) ara el duen a la pell i al cor.

Toni Jodar
Explica dansa

Projecte de dansa per a la formació i creació de públics basat en accions parlades. Informació sobre programes i agenda a explicadansa.com

A la pàgina de l'esquerra, dues imatges de la presentació de l'experiència 'Explica dansa' a la Xina el 2013

FOTOS LING ZHANG

Toni Jodar en acció

FOTO PAU ROS

ton en ple auge de l'orientalisme i del pacifisme contra la guerra de Vietnam, o bé l'europea expressió angoixosa dels abismes del segle XX en la dansa-teatre de Pina Bausch, prenen vida en el cos madur del ballari català, en uns pocs metres d'escenari i amb prou feines cap altra mitjà que la seva veu i el control mesurat de cada moviment.

Com a intèrpret, Jodar és divertit i fins i tot provocador, sobretot si s'adreça a adolescents (en un institut, un centre cívic o a les biblioteques) i ha de cridar la seva atenció amb el màxim de ritme. Quan els ha de fer entendre com Cunningham desplaça el centre de l'escena cap a qualsevol altre punt, pot posar-se darrere seu o puja d'un salt dalt del pupitre. El cos de Jodar es mou com si els espectadors li donessin corda. Li'n donen sense saber-ho.

Tot i actuar sol en l'equivalent al monòleg teatral o al solo de dansa, damunt de l'escenari el ballari activa un vibrant joc dialèctic a tres bandes. El públic n'assumeix una, però les altres dues són contingudes en la doble acció que encarna com a intèrpret. La conferència-espectacle reuneix dos personatges en un sol cos: si el narrador parla, el ballari il·lustra les paraules del seu company amb el llenguatge que li és més propi, la reacció dels membres. El punt de confluència entre tots dos canals és una conferència interdisciplinària (també inclou diapositives i algun clip de vídeo) sobre el pas del ballet clàssic a les tècniques modernes de la dan-

sa del segle XX, després del trencament radical protagonitzat per la llibertat renovadora d'Isadora Duncan.

Aquest viatge a la recerca del moviment del segle XX posa en joc un ball de paraules, idees i dansa que captiva espectadors de totes les edats. Hi ha ritme perquè Toni Jodar és dos en un. Actor i ballari. Persona i personatge. Narrador a la vora del foc i la cremor mateixa

'Explica dansa' apunta a la creació de nous públics, per això està als teatres, però també a les escoles

de l'apassionament. És el pallasso carablanca que explica amb rigor què cal fer i el clown august que, en el més petit gest, descobreix la tendra vulnerabilitat del més pregon de l'ànima humana. Quan Jodar fa somriure (i se somriu molt en aquest espectacle), la dansa guanya espectadors. El ballari ens la fa familiar perquè ens en fa còmplices. Mentre que en un teatre s'espera a la gent, en la majoria d'aquests altres espais és l'intèrpret qui s'endinsa en l'hàbitat natural de l'espectador, sovint assegut a la mateixa cadira de cada dia. N'hi ha que no han vist mai dansa. Però la novetat se'ls presenta més pròxima que mai.

En Jodar, la dansa hi té un embaixador entusiasta. L'home normal que parla en moviment. Sincer, honest, seductor i vital. |